

Hétköznapi pedagógiája

II. rész

Debreczeni Tibor

Egy tanár naplójából

Azokat a jegyzeteket mazsoláztam ki Dété Naplójából, melyek 2004 és 2006 között születtek, melyek pedagógiai vonatkozásúak, s melyek valamiképp összefüggenek drámatanári és nagyszülői voltommal. Az utóbbi tapasztalatait gyümölcsöztettem, gyümölcsöztetem az elsónél.

Mért nem fáradtam bele a tanításba

Nem fáradtam bele a tanításba. Talán mert váltottam harmincnyolc éves koromban, s huszonnégy év múltával tértem vissza az iskolába. Szűknek találtam a teret akkoriban, mint akit bezártak a falak közé, úgy éreztem magam. Most meg a pálya végén: a tanítás maga a szabadság.

A tárgy tenné, a drámapedagógia, amely amúgy is tág teret enged a szabad asszociációnak? A hallgatók érdeklődése, amely arra ösztökél, hogy fussak keresztül-kasul az életemen, elibük tárjam mindazt a tapasztalatot, melyről ők is, én is azt gondolom, jó, ha megismerkednek velem. Vagy a főiskola, a református tanítóképző familiáris légkörében rejlik a magyarázat? Netán az óraadói státuszban?

A legtöbb órámról mosolyogva távozom. Öröm bujkál bennem. Mint az utóbbiak egyikén, amelyiken azt kérdeztem a hallgatóktól, mondanák már meg, melyik versre emlékeznek szívesen, melyikhez köti őket maradandó élmény, illetve kérdezhetem így is: melyik a kedves versük, és miért? (Arra voltam kíváncsi, maradt-e tanítói szándékomnak, pedagógiai szemléletemnek nyoma; keresik-e a műben az üzenetet, a nekik fontosat.)

Radnóti *Erőltetett menetéről* vallott egyikőjük. Életének egy válságos állapotában talált rá a vers, s azt üzent, s ma is azt üzeni, hogy a legreménytelenebb helyzetben sem szabad feladni. *Lédával a bálban*, Ady költeményéről szolt egy másik hallgató. Így summázott: nincs jogom a magam szomorúságával elrontani mások kedvét. Egy harmadik kislány, aki József Attila *Tiszta szívvel* című költeménye mellé tette a voksát, ezt mondta: jól esik olykor megbotránkoztatni másokat, s kacagni, ha sikerült a tréfa. Az évfolyam egyik fiúja Ady *Az Úr érkezéséről* szolt, meghatározó élményéről, arról, hogy csendesen és váratlanul találkozott az Istennel, és hogy azóta sem váltak el egymástól.

Drámaóráimnak gyakorta alapja az irodalmi mű.

Itt meg viszolyogtak

Tar Sándor *A mi utcánk* című regényéből a *Szökés* című fejezetet vittem a drámapedagógiai órára, a másodikosokhoz. Ha kikerülnek tanítani, ki tudja, nem valamiféle társadalmi dágvány közelében kell majd munkálkodniuk, a mindennemű hátrányt cipelők körében; jó, ha lélekben felkészülnek, mi ilyenkor a teendő. Erre gondoltam. Tar Sándor a lumpenizálódott falusi agrárproletárok világába viszi el olvasóit. Tizenéves fiú meg lány botorkál a szociális és szexuális nyomor szélén, támasz nélkül evickélnek, elképesztően tájékozatlanok külső és belső világukban, tisztázatlan érzéseik kiszolgáltatottságában.

Az volt a szándékom, hogy a művet továbbgondolva, drámai helyzeteket kínáljak, melyekben – szerepekbe bújva: védőnő, pszichiáter, tanár, önkormányzati tisztségviselő –, maguk kereshetik a megoldásokat; miként segítsék ezeket a szerencsétlen, kallódó tizenéveseket. (Feltűnt nekik, hogy a novellában nincs se barát, se felnőtt, akivel bármit is megbeszélhetnének a fiatalok, nincs lelkész, és senki gondozó, aki segítséget nyújtana.) A tanári szándék aztán a második órán drámajátékban realizálódott. Tanulságos módon.

De most mégsem erről szólok.

Arra kértem őket ugyanis, mindjárt a novella felolvasása után, mondanák el, fogalmazzák meg, fésületlenül akár, mint vélekednek a hallottakról, Tar Sándor művéről.

A summázat:

- Mért kellett ezt a goromba, gusztustalan világot bemutatni? Elég a szörnyűségből!
- Az író dolga, hogy perspektívát mutasson.
- A novella nyomán rossz a közérzetük.
- Az író perifériális problémához nyúlt.
- Taszító az írás.
- Részvétet ugyan éreznek, de a „hősök” butasága riasztó.

Ezek után láttunk neki a szerepjátékos feldolgozásnak.

Azt játszottuk, hogy odaíti magyarok vagyunk

Az a bizonyos empátia. Nem is tudom, mi ez, adottság vagy kialakítható képesség, netán ez is, az is? Ha kialakítható, akkor meg is szüntethető, hatásfoka csökkenthető? Ha állampolgáraink képesek lettek volna átérezni, mit jelent határon túliként élni, a kisebbségi létből eredően hátrányos helyzetüként, akkor is így döntenek? A választás utáni héten azt játszottam a másodéveseimmel: képzeljék el, hogy ők a határok túlsó oldalán élnek. Hogy milyen szerepben, azt az előre elkészített cédulák egyikéről tudják meg. Tessék, válasszanak! Ilyen szövegeket olvashattak: harminc éves erdélyi munkásasszony, akinek a férje román; kárpátaljai, Magyarországon dolgozó feketemunkás; szlovákiai magyar vállalkozó; szabadkai diák, aki szerb középiskolába jár; kárpátaljai tisztviselő, korábban párttag; református lelkész Erdélyben, szórványban; újvidéki magyar újságíró; szlovákiai magyar pedagógus.

A figurát ki-ki maga formálta, maga töltötte meg egyéni jegyekkel, amiként a rögtönzött szöveg is az övék volt; hogyan reagálják le a magyarországi választási eredményt. A szituációt is maguknak kellett megtalálni, amelyikben megszólaltak: mint kik kérdésekre válaszolnak, s mint kik hangosan monologizálnak. Jó óra volt, elgondolkoztató óra volt, tisztességes óra volt, felkavaró óra volt. A vége felé, amikor már lezárni készültünk a foglalkozást, megszólalt Melinda, nagyszöllősi tanítványom, sírva szólalt meg, hogy ez szörnyű, ő már sehhol nincs otthon, sehhol nem érezheti magát otthon, hacsak az úton nem, miközben pendlizik egyik országból a másikba.

Gombfoci meccs Gáspárral

A hét éves dédunokámmal játszottam. Kihívott egy mérkőzésre. Belátható, nem lehetett nem elfogadni. Dicsekszem, igazán pompásan játszik a fiú, remekül pöccint, találékonyan helyezkednek a focistái, még nem is említettem, hogy ő Vác, én pedig Debrecen színeiben küzdöttem, de az én csatáim nevét is ő ismerte, ki tudta számítani, hogy a másik játékosra irányított labda merre pattan, így aztán örülhettem, hogy hosszú küzdelemben sikerült csak két vállra fektetnie. Mondhatom így is, hogy megvernie.

Hozzáteszem, ez rendjén való is.

Azon tűnődhettem persze, hogy rendjén való-e a játékszabályok meglehetősen önkényes értelmezése. Mivel ennek is tanúbizonyosságát adta az ellenfelem. Kiváló helyzetfelismerő képességének szinte tapsoltam. Hamar rájött ugyanis, hogy hiányos gombfoci-műveltségű ellenféllel játszik egy padlón, s amikor a kezdő pöccintéssel, rúgással, az oldalbedobással kapcsolatosan vita támadt köztünk, mit lehet, mit nem, könnyedén leszerelt, ugyanis szaktekintélyre, mondhatni tótumfaktumra hivatkozott, mint olyanra, akitől ő a szabályismereteket tanulta, ám aki nincs jelen, s akit nem is lehet elérni, s aki nem más, mint az apukája. S így már szavam sem lehetett. S nem is volt.

A felnőtt világban is nemde hasonlóképpen vívják a meccseket az ellenfelek? Ismeretlen eredetű törvényeket emlegetnek, tekintélyekre hivatkoznak, kihasználják a paragrafusok közt járatlanok ügyefogyottságát, jámborságát, hiszékenységét.

Az életre készülődik a dédunokám.

Önismereti játék. Fától fáig

„Önmagunk megismerése a legnagyobb utazás, a legfélelmezből felfedezés, a legtanulságosabb találkozás” – írja Márai Sándor a *Füveskönyvben*, s hozzáteszi: „Mikor értelmem eléggé megérett erre, már csak ezt az egy élményt kerestem az életben.” Tanítójelölt tanítványaimat is ezzel traktálom: szerezzenek naprakész információt önmagukról, s csak annak birtokában kezdjenek tanítani, nevelni.

A minap is mondtam nekik: a parkban, ahová kisétálunk, nézzék meg jól a fákat, s aztán válasszanak egyet maguknak, amely rokonszenvesebb a többinél, amely közel áll hozzájuk, amely érzelmet ébreszt bennük, melyet a magukénak éreznek, amelyhez máskor is visszatérnek.

Tetszett a feladat. Ki-ki meg is találta a maga fáját. S elkezdődött a zarándokút. Fától fáig. Mindenki megállt a választottja mellett, fotózni kellett volna, ahogy rámozdultak a fára, a testtartást, a tekintetet, a simogató gesztust; az érzelem megjelenését.

A kérdés mindig elhangzott: mért ezt választottad? S nem volt két egyforma felelet, mivel a zarándokút során mindenki önön belső világában utazott, mindenki magával találkozott, mindenki önmaga felfedezésére tett kísérletet.

Jómagam is.

Szelektál a tekintetem

Szelektál a tekintetem. Mit fogad be, mit nem. Egyre inkább csak a szépet. A rondát mintha meg se látám. Ott van az pedig a maga objektív valóságában, csak nem veszem észre. Megfog egy szép kéz, de elnézek egy malacpofa mellett. Elmélázok a tolószékekben ülő ifjú hölgy finom metszésű arcán, s nem látom a bunkó kísérelését. Megcsodálom a bongyor fűtű fiú antik szoborra emlékeztető fejét, de kihagyom a lát-

ványból a fülét, amelyből bizsu lóg. A gyűlölködő öreget nem veszem észre, az öreg szemet, amely szeretettel tekint a karon ülő gyerekecskére, annál inkább. A szemem követi a lepkét, de lemarad a hernyóról, követi a fecskét, de lemarad a cserebogárról. Hosszan bámulom a pasztell minden árnyalatában tündöklő tulipánokat – miféle genetikai keveredés eredménye ez a csoda –, tanulmányozom a kehely belső színvilágát, felfedezem a zöld levél alól kivillanó földieper pirosát, s elvarázsol a hársfasor grandiózus sárga virágmetropolisa.

Alkonyi fényben. Árnyékkal.

Eljegyzés. Főiskolásaim drámajátéka

Harmadéves főiskolásaimmal a színjáték-készítés fortélyait tanuljuk, mindenekelőtt azt, hogy konfliktus nélkül nincs dráma. Kis csoportokba szerveződnek, hogy először elbeszélő formában fogalmazzanak meg egy drámai konfliktust. Majd folytatódik a munka forgatókönyv-készítéssel, rendezéssel, az alap- és reálszituáció értelmezésével, hat tanítási órán át.

Az egyik csoport történetét hozom ide. Jellemzőnek tartom, hol s miben találták meg főiskolásaim a nekik fontos konfliktust.

A kitalált történet – melyből forgatókönyv is lett – hőse egy fiatal, egyházi fenntartású főiskolán végzett tanítónő, aki szolgálatnak tekinti a pedagógusi munkát, ezért Baranyában, egy kis településen helyezkedik el, olyan faluban, ahol a lakosok többsége beás cigány. Itt akarja kipróbálni magát. Apja városi köztisztviselő, konzervatív gondolkodású, nem örül lányá döntésének, de tenni nem tud, s nem is akar ellene. A tanítónőt a faluban szívesen fogadják, kap szolgálati lakást, nagy lakást, ahol berendezkedik. Az alsó osztályokat tanítja, s mert futja az idejéből, egyénileg is korrepetálja a kicsiket. A drámajáték kezdetekor egy olyan kislánnyal foglalkozik éppen, mégpedig a konyhájában, miközben a vacsoráját főzi, akinek még van két testvére, s akit az apukája egyedül nevel. A 28 év körüli özvegy, intelligens, munkanélküli cigány férfit és a tanítónőt érzelmi szálak kötik össze. Ez kiderül az első jelenetből, amikor az apuka a kislányáért jön, hogy hazavigye. A férfi felnéz a lányra, az meg támaszt keres benne. A tanítónő ugyanis ki van téve férfi-zaklatásoknak, többek között a cigány polgármester részéről. Nem részletezem. A tavasz során belvíz pusztítja a falut, s a már említett fiatalember házában is kárt tesz a víz, a lány tehát – így dönt – anélkül, hogy bárkivel is konzultálna, befogadja a férfit családostól a szolgálati lakásába. A közelség szerelemmé erősíti a vonzalmat, s hogy legalizálják a kapcsolatot, eljegyzést terveznek. Az alkalomra a tanítónő apja is megérkezik, próbálja lebeszélni lányát a frigről, amikor befut váratlanul a fiú apja is, piásan, most szabadult a börtönből, s furcsa beszélgetésbe kezdenek a leendő nászok. A cigány apa bizalmaskodik, a leány apja hárít, egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy nem viselik el egymást, az egyik mond valami sértőt, cigányöntudattal válaszol a másik, majd kést ragad, szúr, de a szúrás a lányt éri, a jegyest, aki az apja elé ugrik, nem is azért, hogy őt, hanem hogy a szerelmet védje.

Az alap- és reálszituáció apropóján izgalmas beszélgetés kerekedett a konfliktusról, mint társadalmi problémáról, a kultúrák és az erkölcsi normák különbözőségéről, a generációk közti ütközésről, a családon belüli együttélés nehézségeiről, a keresztyén elv és gyakorlat ellentmondásáról.

Ők is, én is élveztem a munkát. S tanultuk az életet, s persze a szakmát.

Csuka Bálint telefonhívása

Felhívott Csuka Bálint, volt tanítványom, a verőcei tanító telefonon, s az öröme majd szétrobbantotta a telefonkészüléket, s azt közölte velem, tartotta fontosnak közölni velem, hogy most jött ki az órájáról, s olyan pompás szituációs játékot csináltak a tanítványai, amelyet még mi sem tudtunk a főiskolán, s hogy ő milyen boldog, s rendezheti-e a *Hazudós egeret*, azt a színjátékot, melyet velem csináltak annak idején. Két próbája már volt is belőle, s mennyire tetszik a gyerekeknek, s hogy most született a második lánya, három kiló hatvannal, s hogy a felesége is üdvözl, Zólyomi Zsuzsa, aki ugyancsak tanítványom volt, s hogy örül, hogy rögtön felvettem a telefont, s mindezt elmondhatta.

Ami megrendítette a hallgatókat

Fotóalbumot vittem az órára, s felmutattam egy képet. Megviselt arcú öregasszony volt rajta, meg egy nyolc év körüli gyereklányka, aki a néni ölébe fészkelte magát. Mögöttük idős férfi állt, messzire nézett, illetve sehova. Elmondottam, hogy a kép a nagyatádi menekülttáborban készült a szerb-horvát háború idején. Nekik az a dolguk, hogy sorsot kerekítsenek azok köré, akiket megörökített a fotós.

A másodéves főiskolások úgy gondolták, hogy a képen lévő idős hölgy az unokájával menekült, a Baranya-háromszögi Veresmartról, miután a szerbek feldúlták a községet, az otthonukat. Az idős férfi, aki a néni testvére, kettejük gyámolítója. A lányka édesapja, az idős hölgy fia, a szerb támadás idején – ezt találták ki – Eszéken tartózkodott, a lányka anyja, akit a szerb katonák otthon megerőszakoltak, férje után ment. A férfi beállt a horvát hadseregbe, az asszony ugyanoda, ápolónőnek.

Négy órán át rakosgattuk össze az Árvai család – így nevezték el őket – történetét, s játszottuk el a kitalált konfliktushelyzeteket. Ami a legjobban foglalkoztatta és gyötörte őket; fel lehet-e dogni és hogyan a nő brutális megalázását, a megerőszakolást magát, fel lehet-e dolgozni az asszonynak, a férjnek, a családnak. Kiscsoportos jelenetekben, egymástól függetlenül különféle megoldáshoz jutottak. Egyben nem különbözött a véleményük, hogy a barbár cselekedet minden közvetlen és közvetett érintettben kitörölhetetlen nyomot hagy, s ha az élmény idővel a tudat alá is szorul, következményei ki nem iktathatók. A háború a gonoszról leveszi a pányvát, s aljasságok elkövetésére készíti azt, akiben a hajlam erre amúgy is megvan. Ettől a felismeréstől a hallgatók megdöbbenek, és meg is rendültek.

Anna Flóra pedagógiája

Nem kell a jó szándékot cselekedetre váltani feltétlenül, nem kell segíteni felindulásból, a szánalmat sem kell, hogy rögvest adakozás kövesse, semmi ne áradjon túl, se az adás, se a szeretet. Magamnak így fogalmaztam meg annak a pedagógiai magatartásnak a lényegét, amelyről nem is olyan rég olvastam, s amely egy Amerikából jött nevelési módszert ismertetett. Mintha azt vettem volna ki belőle, hogy nem kell rögtön buzogni, hanem meg kell találni a megfelelő embert, a segítségnyújtáshoz is a szakosított embert. Ha problémája van valakinek, s velem közli, mondjuk a tanítóval, az osztályfőnkel, nem biztos, hogy nekem kell dobnom a mentőkötelet, lehet, hogy a pszichológusnak, a kisebbségi szakértőnek, a családfelelősnek, a szexológusnak, a szociális gondozónak, a logopédusnak.

Erről jut eszembe hat éves dédunokám, aki Vilka mamájának fejtette ki épp a minapában pedagógiai nézetét, amikor is a mama – ő ment érte az óvodába – szokásos buzgalmában és szeretetözönében arra akarta rávenni a kicsi lányt, Anna Flórárt, hogy gyakorolják az „r” hang helyes ejtése végett a „répa, retek, mogyorót”, mire a kicsi lány, Anna Flóra azt mondta: „Mama, a lépa, letek, mogyoló a logopédus dolga, mi csak menjünk játszani.”

Hittan-felmérő harmadikban

Kezembe került egy felmérő dolgozat. Írásban válaszolnak a gyerekek hitoktatással kapcsolatos kérdésekre, s pontokat szereznek ezzel, azaz leosztályoztatnak hittanból. Olvasom és értetlenkedem. A kérdések – néhány közülük:

Jelöld aláhúzással a helyes választ!

– Ki irányította a nagy halászatot? – Simon, Simon Péter

– Ki volt Pál társa? – börtönőr, Szilasz

– Milyen állattal találkozott Pál? – vipera, vidra

Számokkal válaszolj!

– Hány halat fogtak a tanítványok?

– Hány apostol volt Filippiben börtönben?

Amikor a tankönyvszerző is hibázik

Főiskolai óráimon, azokon az évfolyamokon, amelyeken a tanítóképzős hallgatók a gyerekek előtt is kell, hogy bizonyítsanak, gyakorlattá tettem, hogy a drámaóra első mozzanataként megbeszéljük a tanításukkal, az óratervkészítéssel, az alkalmazott metodikával kapcsolatos problémáikat.

Nemrégiben történt. Jelentkezik az egyik kistanító néni, hallgatnánk már meg azt a verset, melyet a második osztályban, tehát nyolc éves tanulókkal kell feldolgoznia, ugyanis sehogy sem boldogul vele, nem tudja, mit hozzon ki belőle. Hát akkor olvassa fel, javasoljuk.

Börcsök Mária *Állatiskola* című költeményéről van szó. Olvassa a kistanító néni, olvassa, de hiába teszi, első hallásra semminemű okos tanácsot magunkból kicsiholni nem tudunk. Fénymásolt példányt adok aztán kézbe, s böngészve a sorokat, lassan megvilágosodik az elménk. Hát persze, hogy zavarba jött a leányka, velünk sem történt volna másként, ugyanis a költemény rossz helyre fészkelődött, így is írhatjuk, nem szabadott volna ide, a másodikosok olvasókönyvébe szerkeszteni. A vers szatirikus allegória a szülők elfogultságairól, láttele az emberi gyarlóságról, be lehetett volna illeszteni negyedik vagy ötödikes tanuló tankönyvébe. Tizenegy-tizenkét éves kiskamaszok már örülnek, ha mulathatnak a szülőkön, ha leleplezhetik az iskolát, de kicsiknek való szövegek között ennek a versnek nincs helye.

A szöveg, mint tudjuk, üzenetet hordoz, és semmi nem lehet fontosabb, mint hogy általa neveljünk, de ez csak akkor történhet meg, ha befogadót is találunk, fogékony, alkalmas életkorú tanulót.

Megállapítottuk, hogy ez a költemény alkalmatlan helyre került; tévedett a tankönyv szerkesztője, s a hallgatót eme feladattal megbízó gyakorló tanítónő is. A képzős kislány nem tehet mást, mint hogy csúsztat, illetve hallgat, másról beszél, mint Bodoné, mondjuk a vers zenéjéről, a rímekről, de szót sem a figurákról, a szituációkról, a felnőtt világról.

Egy rekreációs nyár

Vége van a nyárnak, hűvös szelek járnak, szortírozom az élményeimet. Pontosan, szortírozom. Jószerivel csak olyasmikre bukkanok, melyek a magam feltöltődésével kapcsolatosak, tehát önmagam rekreációjával kapcsolatosak, például gyümölcsöt szedek, virágot ültetetek, úszom a tengerben és a Tiszában, turisztáskodom, dédunokákkal játszom, kerékpározom, vagy mopeden ülök, fecserészek, írok a kedvemre, nyírom a füvet, cefrézek, segíték befőzni, jókat eszem és iszom, szópárbajt vívok KV-val, feleségemmel, kedvem szerinti olvasmányokat olvasok.

És nincs élményem, hogy előadást tartok, tanfolyamot vezetek, ahol hallgatók vesznek körül, pedagógusok, akikkel lelkesülten osztom meg megváltó felismeréseimet, ők néznek rám odaadóan és rajongva, hogy lám, a mester most is tudott valami olyasmit nyújtani, ami gazdagít, ami muníció a tanévre, ilyesmi nincs. Akár siránkozhatnék is, hogy jaj, kikoptam, megkoptam, nem hívnak, nem kellemek, de az igazság, magam sem hajtottam rá, történjék már valami.

Valamikor hittérítő módjára tanítottam, olyankor meg voltam győződve, hogy az én igém az igazi, attól lesz más, jobb, eredményesebb a nevelés. Na már mostan, közben elveszítettem a bizodalmaimat, nem olyan hibátlan az én igehirdetésem. A reformpedagógiával demokráciára kívántam nevelni. Aztán rá kellett jönnöm, hogy a demokrácia a diktatúrából alig kiszabadult emberek között alig gyakorolható, s a módszer, az eszköz, mellyel a célt elérhetőnek gondoltam, igencsak személyiségfüggő. Drámapedagógiával azok képesek eredményesen munkálkodni, akik lélekben maguk is demokraták.

Tartok tőle, hogy hallgatóimat nem is a közlendőm, hanem – ne látszódjék nagyképűségnek – a személyem, ahogy átadom az ismeretet, ez kötötte le.

Szóval ez egy ilyen rekreációs nyár volt. Senkit nem akartam semmiről meggyőzni. És senkit megváltani. Jól éreztem magam.

Puzzle

– francia–finn–magyar színjátszó projekt az OKIBU Társulat rendezőjével –

Vatai Éva rendhagyó munkanaplója

2007. október

Ma járt nálam egy francia rendező – Ludovic Kerfendal. Bemutatkozott, beszélt a munkájáról: az angers-i OKIBU Társulat vezetője, alkalmanként olyan projekteket valósít meg francia vagy finn fiatalokkal (angolul vagy franciául), amelyek végállomása a közösen írt színdarab bemutatása. Figyelmesen végighallgatta az intézmény (Leówey Gimnázium, azon belül a magyar-francia két tanítási nyelvű tagozat) és a munkám (dráma, színjátszás francia nyelven) bemutatását, majd gondolkodási időt kért. S szaladt, hogy elérje az utolsó pesti vonatot.

2007. május

Megérkezett Ludovic ajánlata: a helsinki Kallio Iukio és az angers-i David d'Angers Gimnáziummal fogunk együtt dolgozni. Három próbaidőszakot jelöltünk ki: Angers (november), Helsinki (január) és Pécs (március). A darabnak a XIX. Pécsi Színjátszó Fesztiválra, vagyis március végére kell elkészülnie. (*Jó, de milyen darabnak???*)

2007. június

Megérkezett a cím- és témaajánlat: PUZZLE – a három ország egy-egy történelmi periódusának ábrázolásával olyan közös sorsokat mutatnánk be, amelyeket derékba tört a történelem.

A magyar időszakot mi választhatjuk meg. Intézményünkben tíz fiatal és egy tanárt vonunk be a projektbe. A fiataloknak nem kell feltétlenül játszaniuk a darabban – bármiféle színházi munkával hozzájárulhatnak az alkotáshoz (díszlet, jelmez, videó, dramaturgiai munka stb.).

2007. augusztus

Hosszas gondolkodás után megtörtént a fiatalok kiválasztása és a részvételre való felkérése. A kiválasztás szempontjai összetettek voltak. Tagozatunk vezérelve („*Majdnem mindenkiben ott van a tehetség, csak lehetőséget kell adni kibontakoztatására!*”) szerint gondolkozva úgy döntöttem: képezzék a csoport gerincét a magukat eddig még megmutatni nem tudó fiatalok, akiknek nem volt még lehetőségük arra, hogy